

Elinvoimainen järvilohi – Kansallinen hanke järvilohen monimuotoisuuden lisäämiseksi

Lokakuussa 2016 käynnistettiin Puulan kalastusalueen aloitteesta järvilohen kannan elvytyshanke, jossa on mukana Puulan lisäksi Luonnonvarakeskus, ELY-keskus ja Maa- ja metsätalousministeriö. ELY-keskuksen rahoittaman esiselvityksen perusteella laadittiin hankesuunnitelma vuosiksi 2017-2022. Hankkeen arviointiin ja valmisteluun osallistui yli 20 asiantuntijaa. Keväällä 2017 hankkeeseen liittyivät mukaan Etelä- ja Keski-Päijänteen sekä Suonteen kalastusalueet, jolloin siihen saatiin laaja kansallinen näkökulma.

Suomalainen järvilohi on henkiihieverissä

Järvilohi on ikoninen kala koko Suomelle. Valitettavasti järvilohikannan geeniperimä on heikentynyt merkittävästi, koska järvilohi ei ole päässyt lisääntymään luontaisesti 50 vuoteen. Koko järvilohikantamme ylläpito tukeutuu kalanviljelyyn. Ylläpitovaiheen ajan 70-luvulta lähtien kutujokiinsa pyrkivien emokalojen määrät ovat olleet liian pieniä, pahimmillaan alle 10 kalaa.

Turun Yliopistossa tutkituista yli 20 lohikannasta suomalaisen järvilohen monimuotoisuus oli suppein (lähde: Primmer CR). Sisäsiittoisuuden haitat on jo huomattu muun muassa poikkeavana käyttäytymisenä ja alentuneena elinkelpoisuutena (lähde: Tiira K, Piironen J ja Primmer CR). Saimaan ulkopuolisille järvilohialueille, kuten Puulalle, Päijänteelle ja Suonteelle, tämä näkyy vaihtelevana lohenpoikasten saatavuutena ja heikentyneenä lohenistutusten tuottavuutena.

Elinvoimainen suomalainen järvilohikanta vaatii kolmea asiaa:

1. Monimuotoisen geeniperimän
2. Luontaisia lisääntymisalueita Vuoksen vesistöissä
3. Mahdollisuuden selvittää kutuvaelluksella lisääntymisalueille

Viime vuosina on panostettu merkittävästi lisääntymisalueiden kunnostukseen muun muassa Alakoitajoella sekä kalastusrajoituksiin Vuoksen vesistön lohenvaellusalueilla. Asiantuntijat kuitenkin epäilevät, että nämä toimet eivät riitä, jos suomalaisen järvilohen perimää ei myös vahvisteta. Saimaan järvilohen osalta perimän suppeuden ja sisäsiittoisuuden ongelmat ovat jo suuremmat kuin mahdolliset jonkun toisen lohikannan risteytyksistä aiheutuvat riskit.

Saimaan järvilohen hoito-ohjelmassa on ehdotettu arviointia järvilohikannan perinnöllisestä vahvistamisesta ja suunnitelman laatimista toimenpiteitä varten. Kannan vahvistaminen vieraiden kantojen perintötekijöillä pitää selvittää siltä varalta, että keino joudutaan ottamaan käyttöön (lähde: Saimaan järvilohen hoito-ohjelma, Toimenpide #22).

Tämä on Elinvoimainen järvilohi –hankkeen tavoite.

Elinvoimainen järvilohi-hankkeen tavoitteena on vahvistaa Saimaan järvilohen perimää

Kuusivuotisessa Elinvoimainen järvilohi -hankkeessa vahvistetaan järvilohen geeniperimää risteyttämällä Saimaan järvilohia lähisukuisten lohikantojen kanssa syksystä 2017 alkaen. Luonnonvarakeskuksen Kainuun kalantutkimusasema toteuttaa risteytykset, kasvuvaiheen tutkimustoiminnan sekä kalojen kasvattamisen 2-3 vuotiaiksi istukkaiksi. Tutkimustoiminnassa ovat mukana Helsingin, Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopiston tutkijat.

Valikoituja risteytyksiä istutetaan Puulaan, Etelä- ja Keski-Päijänteeseen sekä Suonteeseen vuosina 2020-2022 yhteensä noin 20,000 kappaletta/ vuosi tarkoituksena selvittää risteytyskantojen elinkelpoisuus ja kasvu verrattuna nykyiseen järvilohikantaan. Hankkeessa tuotetaan uutta konkreettista tietoa päätöksenteon tueksi ulkopuolisten kantojen vaikutuksesta Saimaan järvilohen monimuotoisuuteen ja elinkelpoisuuteen. Samalla hankkeen oletetaan parantavan merkittävästi lohenistutusten tuottavuutta osallistuvissa vesistöissä.

Arvioituja ulkopuolisia lohikantoja ovat Hiitolanjoen järvilohi (eli Laatokan järvilohi), Nevajoen lohi, Tornionjoen lohi ja Vänernin järvilohi. Kaikki nämä kannat ovat monimuotoisia suomalaisen järvilohen sukulaisia. Arviointivaiheessa Vänernin järvilohi pudotettiin pois joulukuussa 2016 Gammelkroppa Lax – viljelylaitoksella havaitun IPN-tapauksen vuoksi. Hiitolanjoen järvilohen mukaantulo arvioidaan uudestaan vuoden 2018 aikana sen luonnonkannan kriittisen tilan ja sukusolujen saatavuuden epävarmuuden vuoksi. Näin ollen 2017 risteytykset alkavat Saimaan järvilohen, Tornionjoen lohen ja Nevajoen lohen välillä.

Hankkeessa ei istuteta uusia kantoja Vuoksen vesistöön, missä ne voisivat sekoittua nykyiseen järvilohikantaan. Päätös Vuoksen vesistön järvilohikannan mahdollisesta vahvistamisesta tehdään kansallisella tasolla myöhemmin hankkeen tulosten perusteella.

Elinvoimainen järvilohi -hanke on välttämätön Plan B, jos muut elvytystoimenpiteet eivät riitä

Kalakannan vahvistaminen vieraiden kantojen perintötekijöillä on poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen hanke. Toisaalta järvilohen elvyttämisen epäonnistuminen olisi kansallinen tragedia, jota voisi verrata saimaannorpan tai merikotkan katoamiseen luonnosta.

Hankkeen valmisteluvaiheessa syntyi tutkijoiden, asiantuntijoiden ja kalastusalueiden kesken yksimielisyys siitä, että Elinvoimainen järvilohi –hanke tulee käynnistää kansallisella tasolla ja sen tulee linkittyä saumattomasti muihin Saimaan järvilohen säilymiseen tähtäävien toimenpiteisiin. Useiden mielestä hanke olisi pitänyt aloittaa jo kymmenen vuotta sitten. Näin ei tehty, joten toiseksi paras hetki on aloittaa se tänään.

Lisätietoja hankkeesta

Marko Luhtala, hankkeen koordinointi, marko@luhtala.com , 050-3879903

Jorma Piironen, Luonnonvarakeskus, jorma.piironen@luke.fi, 029-5327406

Eero Hölttä, Puulan kalastusalue, eero.holtt@gmail.com, 0500-251902

Tomi Ranta, Etelä- ja Keski-Päijänteen kalastusalue, tomi.ranta@proagria.fi, 040-7477446

Timo Meronen, Suonteen kalastusalue, timo.meronen@ahven.net, 0400-735286

Teemu Hentinen, ELY-keskus, teemu.hentinen@ely-keskus.fi, 029-5024037